

Phỏng vấn Bình-nguyên Lộc

Viên Linh

- I. Ông vui lòng cho độc giả KH được biết ông đang viết cuốn truyện thứ bao nhiêu của ông? So với truyện đầu tiên, kinh nghiệm viết truyện từng kỳ có cho ông kết luận được rằng tiểu thuyết đăng báo kém giá trị so tới tiểu thuyết được thai nghén lâu ngày không?
- II. Ông thấy có sự khác biệt nào giữa lối văn viết truyện dài và lối văn viết truyện ngắn?
- III. Trong năm 69, ông có đọc được một tác phẩm thích thú nào không? Ông vui lòng cho biết rõ hơn về tác phẩm đó?
- IV. Ông viết văn như thế nào? Khi viết ông cần một không khí như thế nào? Một ngày ông viết được bao nhiêu trang? Ông có đọc lại những gì ông viết ra không?
- V. Ông nghĩ gì về nghề văn ở VN

Sau đây là bài trả lời của nhà văn Bình-nguyên Lộc.

- I.-a/ Hiện tôi đang viết truyện thứ nhứt. Đó không phải là câu trả lời lập dị, mà chỉ là một sự thật đơn giản. Quyển truyện dài ấy khởi thảo trước 1945, cứ bị lẽ này lẽ nọ làm đứt đoạn (như báo chết chẳng hạn) đến nay chưa tới 1 phần tư. Tôi cất đó. Nay có người mua, tôi lôi ra viết tiếp. Nhưng mà thật là ... ngao ngán.
- I.- b/ Cũng có những tiểu thuyết thai nghén lâu ngày mà rồi cũng đăng báo, thành thử hai sự kiện đó có thể đi đôi với nhau như thường. Chắc quý báo muốn nói „viết vội“ nhưng lại diễn ý bằng hai tiếng „đăng báo“ chớ gì. Vâng, viết vội thì làm sao mà bằng được viết cẩn thận. Nhưng „đăng báo“ không có nghĩa là phải viết vội.
 Riêng tôi, tôi có một ý kiến nữa là ngày nay cả thế giới đều vội thì giá trị của các tác phẩm là cái gì còn lại trong cuộc vội vàng toàn thế đó. Ông A. vì vội vàng nên thay vì hay 10, chỉ còn hay có 5 thôi, mà ông B. ông C. cũng thế. Thành thử không ai kém ai chính tại sự vội vàng. Người ta đánh giá cả ba ông trên con số 5 của ba ông. Cái 5 của ông A hạng bét, của ông B bực trung, của ông C. bực nhứt. Thử hỏi còn ai không vội được?
- II.- Truyện dài không khác truyện ngắn (conte) vì conte cũng có đầu có đuôi có chiều hôm trước, có sáng hôm sau y như truyện dài. Nhưng tôi không bao giờ viết truyện ngắn. Những truyện mà tôi viết, thuộc loại khác, mà tôi mượn một danh xưng mà một người bạn trước bạ năm 1945, anh Nguyễn Đình Thân, đó là danh xưng tân truyện, danh xưng đó dịch được tiếng nouvelle của Pháp.

Tại các báo sửa lại là truyện ngắn chớ tôi ghi là Tân truyện. Tân truyện thì rất khác, không có đầu có đuôi gì hết, đôi khi không có cả khúc giữa. Câu chuyện chỉ xảy ra trong 15 phút. Khác xa truyện dài.

Đành rằng truyện dài cũng có lắm truyện không đầu, không đuôi và chỉ xảy ra trong 5 phút, nhưng dù sao cũng có bóng mờ của một câu chuyện, và nhất là có quá nhiều chi tiết, còn tân truyện hoàn toàn không có cốt truyện nào hết (nếu có là chỉ vì tình cờ thôi, chớ các tác giả không muốn có), chi tiết trong tân truyện cũng không được dồi dào lắm như trong truyện dài vì phạm vi hạn hẹp của nó.

III.- Riêng tôi, tôi không dám trả lời câu hỏi này, vì tôi có chân trong ban tuyển lựa giải thưởng văn chương. Có thể quyền sách mà tôi thích, không có dự thi, nhưng tôi phải kể là có dự thi vì tôi biết đâu được chuyện gì. Mà như vậy thì tôi không được phép nói ra, sợ tiết lộ bí mật nội bộ của ban giám khảo.

IV.- a/ Viết văn như thế nào là làm sao? Câu hỏi không rõ, chắc tôi chỉ trả lời được theo ước đoán chủ quan mà thôi. Tôi đoán rằng quý báo muốn thỏa mãn tánh tò mò của bạn đọc vì những cái tật lạ của mỗi nhà văn chẳng?

Tôi không có tật lạ nào hết, chỉ thắc mắc một chứng bệnh thôi, là không thể viết ra chữ trên loại giấy nào khác hơn là giấy học trò.

Tôi mắc bệnh này sau năm 1953 mà tôi bắt đầu làm nghề thư ký tòa soạn. Tới phút chót, các ông thợ báo tin rằng thiếu nửa cột chữ 8, không tí. Anh thư ký tòa soạn phải để bài ra ngay để trám lỗ, chớ còn đợi ai được, mà không được phép viết dư chữ nào hết. Anh ấy phải biết sẵn trong bụng rằng nửa cột chữ 8, không tí, là lối 500 tiếng lại phải biết mình nên cung cấp cho thợ bao nhiêu trang bản thảo của mình. Các thứ giấy khác, như giấy Vergé Ronéo chẳng hạn, không thể dùng được, bởi vì mình chỉ viết 25 dòng có khi 29 dòng, sẽ dư, hoặc thiếu thì khổ cho thợ lẫn mình, chỉ có giấy học trò là có số dòng nhất định. Giấy học trò giúp tôi biết rằng tôi phải đưa hai trang bản thảo. Như vậy trong một phút đồng hồ, tôi đủ thì giờ phân bố ý tứ cho 2 trang đó và viết được ngay, kéo thợ họ không nghe cho mình.

Tôi thấy loại giấy đó có lợi quá, nên dùng nó để cung cấp tiểu thuyết cho các báo đăng hàng ngày. Họ đăng không giống nhau. Có báo đăng 3 trang, có báo đăng 3 trang rưỡi, có báo đăng 4 trang chữ viết của tôi. Chỉ dùng giấy tập tôi mới cung cấp được, không thiếu cũng không dư.

Làm như vậy suốt 16 năm trôi thì nó thành thói. Ngày nay lắm khi viết thư cho ai, tôi cũng chụp ngay giấy học trò, may mắn nhớ ra, đổi giấy sạch hơn, rui quên thì đành phải bị họ xem là vô lễ.

IV.- b/ Tôi cần không khí trước khi viết, chớ không phải lúc viết. Nếu được đi dạo một vòng hoặc ngồi uống nước ngoài trời mát mẻ, hoặc nghe ai đấu láo một hồi thì có hứng nhiều lắm.

IV.- c/ Số trang không nhứt định, tùy nhiều việc, thí dụ có com mặng nhiều hay ít, cần tiền lắm hay không, nhưng nếu bị bắt buộc, tôi có thể làm mưòi tiếng liên tiếp và bôi đầy 50 trang giấy học trò. Nhưng tội gì làm nhiều đến thế, cũng chẳng sảm nổi ô tô với cái đà đó thì cứ viết mỗi tay thì nghỉ.

IV.- d/ Xin thú thật rằng không có thì giờ đọc lại. Nhưng nếu có thì giờ đọc thì chắc mỗi ngày không viết tới năm trang được, bởi hễ đọc lại thì muốn sửa chữa, sửa chữa rồi, đọc lại nữa, và cứ như vậy hoài thì viết bao giờ mới có bài . Đôi khi sửa chữa mãi hoá ra dở hơn lần phóng bút đầu.

V.- Nghề văn Việt Nam hơi buồn. Mình viết văn ngoài các mục đích thiển cận, có một mục đích là muốn thiên hạ biết ý và lòng mình ra sao. Nhưng trung bình chỉ có lối ba ngàn người tìm biết thì thất vọng lắm. Dân ta đông tới 30 triệu, còn 29 triệu 9 trăm 97 ngàn người khác không thèm biết mình, thì tủi thân quá.

Nhưng bạn hữu tôi an ủi tôi rằng tuy vậy mà số người đọc báo cạp và sách cạp đông lắm, nên tôi cũng hả dạ phần nào. Những ông cạp chỉ giết chủ báo và chủ nhà xuất bản, chớ tôi thì có lợi về tinh thần. Tôi cũng bị thiệt hại lây vì các ông chủ báo, chủ nhà xuất bản kiếm tiền không được, không nuôi tôi no ấm lắm, nhưng dù sao cũng có một tí lợi tinh thần đã nói.

Viên Linh

KHỞI HÀNH số 24 (bộ cũ)

Thứ năm ngày 9 tháng 10 – 1969

Cuộc phỏng vấn với khoảng 20 nhà văn tên tuổi

với chủ đề: *Nhà Văn, Truyện Dài, Truyện Ngắn*